Ιστορικές Πληροφορίες

Περί Ασφαλειών

Επιμέλεια Ύλης: *Αγάπη Παπτακού*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

		Σελίδα
1.	ΠΡΟΛΟΓΟΣ - ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
2.	23ος π.Χ. ΑΙΩΝΑΣ	6
3.	ΠΡΟΚΛΑΣΣΙΚΟΙ - ΚΛΑΣΣΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	7
4.	ΡΩΜΑΪΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	11
5.	ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ - ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	12
6.	14ος - 17ος ΑΙΩΝΕΣ - ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ	14
7.	18ος - 19ος - 20ος ΑΙΩΝΕΣ	17
8.	Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ 1821	19

«Πολλάκις δοκείν το φυλάξαι ταγαθά
του κτήσασθαι χαλεπώτερον είναι»
Δημοσθένης

«Ασφαλές το γενόμενον, ασαφές το μέλλον»
Θαλής

«Δεινόν το συνιδείν το μέλλον»
Πιττακός

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

1. Πρόλογος – Εισαγωγή

Ο άνθρωπος την πρωτόγονη εποχή αντιμετώπιζε άμεσα άπειρους κινδύνους από φυσικές καταστροφές και τυχαία περιστατικά, οι οποίοι προκαλούσαν ζημιές και καταστροφές σε ολόκληρες κοινωνίες και στα άτομα ειδικότερα, με σοβαρές συνέπειες.

Με το πέρασμα των χρόνων οι άνθρωποι αντιλήφθηκαν ότι για αντιμετωπισθούν οι κίνδυνοι έπρεπε να συμμετέχουν, άμεσα ή έμμεσα και να μοιράζονται οι ζημιές σε όλα τα πρόσωπα που συμμετείχαν σ' αυτές, ώστε η επιβάρυνση καθενός να είναι κατά πολύ μικρότερη. Έτσι ευαισθητοποιήθηκε η ανθρώπινη συνείδηση και αναπτύχθηκε το αίσθημα της αλληλεγγύης, το οποίο αποτέλεσε στους κοινωνικούς οργανισμούς τη βάση για την ιδέα της αλληλοβοήθειας.

Η τελειότερη μορφή της αλληλοβοήθειας αυτής, είναι η δημιουργία και οργάνωση **του θεσμού ασφάλισης** ο οποίος αποτελεί πολύ σημαντικό και πολύτιμο απόκτημα για τους ανθρώπους.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Η έννοια της ασφάλισης διαχωρίζεται σε πέντε θεμελιώδεις έννοιες:

1. **Η αμοιβαιότητα.**

2. **Η θεμελίωση της αμοιβαιότητας** στους αριθμητικούς νόμους-υπολογισμός πιθανοτήτων.

3. **Το αντικείμενο της αμοιβαιότητας,** οι ασφαλισμένοι κίνδυνοι.

4. **Ο σκοπός της αμοιβαιότητας,** δηλαδή η κατανομή της ζημιάς που γίνεται με την πληρωμή ασφαλίστρου ή εισφοράς από τους ασφαλιζόμενους.

5. **Το αποτέλεσμα της αμοιβαιότητας,** που είναι η ικανοποίηση της οικονομικής ανάγκης με επανόρθωση της βλάβης - αποζημίωση.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Για τον ασφαλισμένο: Έμπνευση θάρρους και οικονομικής δράσης. Δημιουργεί κλίμα εμπιστοσύνης και αίσθημα σιγουριάς, απαραίτητο για κάθε ατομική, επιχειρηματική και οικονομική πρόοδο.

Για την Επιχείρηση: Αποκομίζει κέρδη και επιτελεί σημαντικό κοινωνικό έργο.

Για το Κράτος: Συμβάλλει καθοριστικά στην οικονομία συγκεντρώνοντας μεγάλα κεφάλαια. Βασικός παράγοντας στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Βοηθά στο δανεισμό των ατόμων, επιχειρήσεων από τράπεζες και άλλους πιστωτικούς οργανισμούς με τεράστια ποσά, που το κράτος δεν θα μπορούσε να καλύψει αλλά ούτε και το άτομο, με αποτέλεσμα να μένει εκτός παραγωγικής διαδικασίας, π.χ. ασφάλιση περιουσίας, εξαγωγές προϊόντων, αστική ευθύνη αυτοκινήτων.

Η χρησιμότητα της Ιδιωτικής Ασφάλισης είναι αναντίρρητη σε σχέση με το εμπόριο ή τις μεγάλες περιουσίες αλλά και σε κάθε εκδήλωση της ζωής του απλού ανθρώπου. Παρουσιάζει σοβαρό και ευρύ επιστημονικό ενδιαφέρον, εκτός των άλλων και επειδή σχετίζεται με πολλές επιστήμες, όπως Οικονομικά, Μαθηματικά, Νομική.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΙΔΕΑΣ

Τα τελευταία 100 χρόνια η Ασφάλεια Ζωής αποτέλεσε μια από τις πιο γρήγορα αναπτυσσόμενες ιδέες, που παρέμειναν πάντα επίκαιρες σε πολέμους ή οικονομικές κρίσεις.

Η ιδέα της ιδιωτικής ασφάλισης δεν διαδόθηκε μέχρι σήμερα αμετάβλητη, αλλά πέρασε από πολλά στάδια μέχρι να λάβει τη σημερινή της μορφή, ιδίως κατά τους τελευταίους πέντε αιώνες. Μεμονωμένα στοιχεία είχαν αρχίσει να εμφανίζονται σε διάφορες έννομες σχέσεις από παλαιότερες εποχές. Διάφορα μηνύματα από αρχαιοτάτους χρόνους μας δίνουν μια εικόνα του πώς, πού, πότε και από τι άρχισαν οι άνθρωποι να αποκτούν ασφαλιστική συνείδηση.

- Οι πρωτόγονοι άνθρωποι ζούσαν ομαδικά ώστε να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους όλοι μαζί, δηλαδή «μοίραζαν» τους κινδύνους.
- Από τη Βίβλο διαβάζουμε ότι σε ένα όνειρό του ο Φαραώ είδε επτά χονδρές αγελάδες που κατασπαράχτηκαν από επτά ισχνές. Όταν ρωτήθηκε ο Ιωσήφ για να δώσει μια εξήγηση, προέβλεψε επτά χρόνια καλής σοδειάς τα οποία θα ακολουθούσαν επτά κακής. Πρότεινε λοιπόν να αποθηκεύσουν τρόφιμα ώστε να είναι έτοιμοι να αντιμετωπίσουν την άσχημη περίοδο. Αυτό ήταν η πρώτη «ασφαλιστική πράξη», γιατί έλαβαν πρόνοια να αντιμετωπίσουν τον δύσκολο καιρό, κάτι που μόνο ένα ασφαλιστήριο συμβόλαιο επιτυγχάνει.
- Οι Κινέζοι έμποροι, έχαναν τα πλοία με τα εμπορεύματά τους. Αποφάσισαν λοιπόν να μοιράζουν τα εμπορεύματα σε διάφορα πλοία, ώστε αν κάποιο βούλιαζε να έχουν περισώσει τα εμπορεύματα που ήταν στα άλλα πλοία.
- Από τα κείμενα των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, τα ρητά και τα αποφθέγματα των ρητόρων φαίνεται καθαρά η σοφία, η διορατικότητα και η πρόνοια που είχαν οι Αρχαίοι Έλληνες για τους κινδύνους που αντιμετώπιζαν και η έντονη συνειδητοποίηση της ανάγκης να καλύπτουν τους κινδύνους αυτούς (με μια μορφή ασφάλισης) για να προστατεύουν τους εαυτούς τους, την οικογένειά τους και την περιουσία τους.

Διαπιστώνουμε ότι οι Αρχαίοι Έλληνες είχαν ανεπτυγμένη ασφαλιστική συνείδηση αξιοζήλευτη για πολλούς σύγχρονους. Αποδεικνύεται ακόμη, χωρίς αμφιβολία, ότι

το Ναυτικό Δίκαιο, η Αβαρία, η Θαλάσσια Ασφάλιση, η Ασφάλιση Ζωής θεμελιώθηκαν από τους αρχαίους Έλληνες.

- Μεγάλη είναι η συμβολή στη διαμόρφωση της Ιδιωτικής Ασφάλισης, των ναυτικών λαών, οι οποίοι γνώρισαν μεγάλη ακμή στους μεσαιωνικούς και νεότερους χρόνους (16ος-18ος αιώνες), όπως οι Ισπανοί, Πορτογάλοι, Άγγλοι, Γάλλοι. Οι Έλληνες, υπό τον τουρκικό ζυγό την εποχή αυτή, δεν είχαν τη δυνατότητα συγγραφής σχετικών έργων. Έτσι υποβαθμίζεται και δεν εκτιμάται ανάλογα ο πρωταρχικός, καθοριστικός ρόλος των Ελλήνων στη διαμόρφωση και πρακτική εφαρμογή του θεσμού.

Η ιστορία της Ιδιωτικής Ασφάλισης και η ιστορία των Νομοθετικών Ρυθμίσεων είναι αλληλοεξαρτώμενες. Για να γίνει κατανοητή η ιστορία πρέπει να είναι γνωστή η ιστορική εξέλιξη του νομικού πλαισίου που ρυθμίζει την άσκησή της και αντίστροφα.

2. 23ος π.Χ. ΑΙΩΝΑΣ

Η ασφαλιστική ιδέα, δηλαδή η συμμετοχή κι άλλων προσώπων στις συνέπειες κινδύνων που απειλούν ένα μεμονωμένο άτομο, σε μια οργανωμένη μορφή και παρόμοια με τη σημερινή, πρωτοεμφανίστηκε τέσσερις χιλιάδες χρόνια πριν !

ΒΑΒΥΛΩΝΙΟΙ

Η πρώτη έννοια αποτίμησης του πιθανού επιχειρηματικού κινδύνου εντοπίζεται μέσα από 282 όρους **του «Κώδικα» του βασιλιά της Βαβυλώνας Χαμουραμπί.** Είχε διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι ενωμένοι ονηλάτες, οι μεταφορείς εμπορευμάτων, μέλη καραβανιών, υποχρεώνονταν να υποστούν από κοινού τις ζημιές που θα πάθαινε κάποιος, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, χωρίς δικό του πταίσμα (κλοπή, ληστρική επίθεση). Επίσης περιέχουν πρωτογενή στοιχεία θαλάσσιας ασφάλισης.

ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ

Στην Αρχαία Αίγυπτο ο καταμερισμός των κινδύνων προβλεπόταν στις ομάδες εργατών στις πυραμίδες. Διατηρούσαν ένα είδος **ταμείου αλληλοβοήθειας** για όσους τραυματίζονταν ή σκοτώνονταν από ατύχημα κατά τη διάρκεια της εργασίας τους.

Αν αναλογιστούμε ότι η ανθρώπινη ζωή και αξία δεν τύχαινε εκτίμησης στην αρχαία Αίγυπτο, όπως συνέβαινε στις αρχαίες Ελληνικές κοινωνίες, ο θεσμός αυτός ήταν πρωτοποριακός, αφού εισήγαγε μια μορφή ασφάλισης ζωής και ατυχημάτων.

Ένα άλλο είδος ασφάλισης ζωής, που εξελίχθηκε πρώτα στους Αιγυπτίους και αργότερα βελτιώθηκε και εφαρμόσθηκε από τους Έλληνες ήταν **ένα σύστημα αντιμετώπισης των εξόδων κηδείας.**

ΦΟΙΝΙΚΕΣ

Ως ναυτικός κυρίως λαός, είχαν ναυπηγήσει μεγάλο αριθμό πλοίων. Είχαν επίσης ιδρύσει πολλά μεγάλα και ίσως τα πιο σημαντικά λιμάνια της εποχής (Τρίπολη, Σιδώνα, Τύρο).

Οι Φοίνικες ιδιοκτήτες εμπορικών πλοίων, δημιουργούσαν με κοινά έξοδα **συνοδείες από πολεμικά πλοία** για την αντιμετώπιση των κινδύνων από ληστρικές επιθέσεις και την ασφάλεια των εμπορευμάτων.

Υποστηρίζεται ότι την πρακτική αυτή για την ασφάλεια εμπορευμάτων την πήραν από τους Αρχαίους Έλληνες (υπήρχε στενή συνεργασία και ειδικότερα με τους Αιγαίους, τους Κρήτες και αργότερα τους Μυκηναίους, οι οποίοι με τα πλοία τους αγκυροβολούσαν στα λιμάνια των Φοινίκων) και άρχισαν μέσα από τη συνεργασία μαζί τους να συνειδητοποιούν την έννοια των θαλασσίων κινδύνων και την ασφάλεια στις μεταφορές.

3. ΠΡΟΚΛΑΣΣΙΚΟΙ – ΚΛΑΣΣΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

ΘΕΣΜΟΣ ΥΠΟΦΟΝΙΩΝ

Τα πρώτα δείγματα ασφαλιστικής αντιμετώπισης τα συναντάμε στη Μυκηναϊκή εποχή και ειδικότερα στον Όμηρο. Πρόκειται για **το θεσμό των υποφονίων**, την πληρωμή δηλαδή αποζημίωσης από τον φονέα στους κληρονόμους του θύματος. Με την ποινή αυτή ο φονέας απαλλασσόταν από τη ποινή της ισόβιας εξορίας.

Την εποχή του Σόλωνα οι Έλληνες διεύρυναν το θεσμό των οργανώσεων που είχαν αναπτύξει οι Βαβυλώνιοι και οι Αιγύπτιοι, δηλαδή την από κοινού κάλυψη των εξόδων κηδείας και ταφής. Η διεύρυνση του θεσμού έγινε σε ενώσεις πολιτών, σωματεία ή εταιρίες ναυτών. Οι κυριότεροι σκοποί τους **ήταν η αλληλοβοήθεια, η αμοιβαιότητα, ο καταμερισμός των κινδύνων**, βασικά στοιχεία της ασφάλισης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα υπήρξαν οι λεγόμενες **Ερανικές Εταιρίες,** οι οποίες αποτελούν τον πρόδρομο των αλληλασφαλιστικών συνεταιρισμών και των αλληλασφαλιστικών ταμείων των νεοτέρων χρόνων, που προβλέπονται και λειτουργούν μέχρι και σήμερα.

ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΩΝ ΟΡΦΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Το αθηναϊκό δίκαιο περιλάμβανε μέτρα για την εξασφάλιση των ορφανών, αλλά και των γυναικών που εγκαταλείπονταν από τους συζύγους τους.

ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΓΙΑ ΑΠΟΔΡΑΣΗ ΔΟΥΛΟΥ

Στους κλασσικούς χρόνους στην αρχαία Ελλάδα παρατηρούμε μια περίεργη μορφή **ασφάλισης ζημιών**, αφού ο δούλος στην εποχή εκείνη ήταν περιουσιακό στοιχείο. Αναφέρεται σε κείμενα, ότι συνηθιζόταν να γίνεται συμφωνία με την οποία κάποιος πλήρωνε άλλο πρόσωπο εφάπαξ ή με περιοδικές χρηματικές καταβολές, προκειμένου να εισπράξει αποζημίωση στην περίπτωση απόδρασης κάποιου δούλου του.

ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Η σπουδαιότερη συμβολή των αρχαίων Ελλήνων στην ιδέα και διαμόρφωση του ασφαλιστικού θεσμού αφορά τη θαλάσσια ασφάλιση. Αυτό οφείλεται στην μεγάλη κλίση που έδειξαν οι Έλληνες από αρχαιότατους χρόνους προς τη ναυτιλία και το θαλάσσιο εμπόριο-ανάγκη για την επιβίωσή τους. Για τους λόγους αυτούς έθεσαν τα θεμέλια και προσδιόρισαν τις γενικές έννοιες και αρχές **της θαλάσσιας ασφάλισης,** που ισχύουν έως και σήμερα στη Διεθνή Ασφαλιστική Κοινότητα.

Πριν τη θαλάσσια ασφάλιση αναπτύχθηκαν διάφορες μορφές που προσεγγίζουν την γενική έννοια της ασφάλισης και ειδικότερα υπήρξαν πρόδρομοι της κοινωνικής ασφάλισης.

ΑΘΗΝΑ – ΝΑΥΤΙΚΟ ΔΑΝΕΙΟ (6ος π.Χ. ΑΙΩΝΑΣ) (ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΕΙΔΟΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ)

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

Η Αθήνα, ιδιαίτερα κατά την εποχή του Θεμιστοκλή, είχε γίνει το μεγαλύτερο εμπορικό και ναυτικό κέντρο. Με ορμητήριο το λιμάνι του Πειραιά ανέπτυξε εμποροναυτική δραστηριότητα η οποία κάλυπτε όλη τη Μεσόγειο μέχρι τον Εύξεινο Πόντο. Οι κίνδυνοι του θαλάσσιου ταξιδιού ήταν ασύγκριτα μεγαλύτεροι απ' ό,τι σήμερα (ξύλινα σκάφη, χωρίς όργανα, χωρίς ναυτικούς χάρτες), όμως δεν εμπόδιζαν τη ναυσιπλοΐα.

Η θαλάσσια οδός για τη μεταφορά αγαθών ήταν ταχύτερη και τα έξοδα του θαλάσσιου ταξιδιού ήταν λιγότερα από τη χερσαία μεταφορά, γι' αυτό και τα ταξίδια αυτά χρηματοδοτούσαν κυρίως ιδιώτες. Εκείνος που αποφάσιζε να επενδύσει την περιουσία του σε πλοίο το έκανε γιατί τα κέρδη από ένα ταξίδι ήταν τεράστια.

Η απώλεια του φορτίου, του πλοίου ή του προσωπικού, συνέβαινε συχνά και αποτελούσε ανασταλτικό παράγοντα της ανάπτυξης της ναυσιπλοΐας αφού επιβάρυνε μόνο τους ασχολούμενους με αυτήν. Η οικονομική ελάφρυνση, η ενίσχυσή τους ήταν αναγκαία. Ένα απλό δάνειο με συνηθισμένο τόκο ήταν επιθυμητό, αλλά κανείς χρηματοδότης δεν το προσέφερε. Οι θαλασσοπόροι συγχρόνως δεν επιθυμούσαν να δεσμεύονται με την υποχρέωση της απόδοσης του δανείου σε περίπτωση καταστροφής.

Έτσι αναπτύχθηκε ένα ιδιαίτερο σχήμα προαιρετικής χρηματοδότησης**, «το Ναυτικό Δάνειο»,** το οποίο στηριζόταν στη λογική και φιλοσοφία της μετάθεσης του κινδύνου. Ο πλοιοκτήτης πριν το ταξίδι δανειζόταν χρηματικό ποσό ίσο προς την αξία του φορτίου ή του πλοίου, με επιτόκιο πολύ υψηλότερο του θεμιτού (24-36%). Αν το πλοίο έφθανε σώο στο λιμάνι του προορισμού **«σωθείσης της νεώς»,** ο πλοιοκτήτης-οφειλέτης θα επέστρεφε το ποσό του δανείου και επιπλέον τον εξαιρετικά υψηλό τόκο. Σε περίπτωση καταστροφής του πλοίου ή του φορτίου -γεγονός καθόλου σπάνιο εξαιτίας των αντίξοων συνθηκών που συναντούσαν- ο δανειστής έχανε και το κεφάλαιο και τον τόκο.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά στοιχεία του ναυτικού δανείου ήταν:

1. Η ανάληψη του κινδύνου.
2. Η συμφωνία για τόκους (ναυτικούς).
3. Η εγγύηση - υποθήκη είτε στο πλοίο είτε στο φορτίο.
4. Το έγγραφο (συγγραφή).

Η συγγραφή του ναυτοδάνειου άρχιζε τυπικά με τα λόγια «εδάνεισεν…» και συντασσόταν μπροστά σε μάρτυρες.
Εκτός των άλλων υποχρεώσεων ο δανειζόμενος έπρεπε να δηλώσει γραπτά αν είχε λάβει και άλλα δάνεια επί του αυτού πράγματος. Δεν επιτρεπόταν να συνομολογήσει νέο ναυτοδάνειο χωρίς τη συναίνεση του πρώτου δανειστή.
Για την εκδίκαση των διαφορών που προέρχονταν από τα ναυτικά δάνεια και του ναυτικού εμπορίου, υπήρχαν ειδικοί δικαστές, οι ναυτοδίκες.

Το ναυτικό δάνειο διατηρήθηκε πολλούς αιώνες και θεωρείται ότι περιείχε στοιχεία της ασφαλιστικής ιδέας και ότι αποτελεί το πρώτο είδος θαλάσσιας ασφάλισης, επειδή οι δανειοδότες χάνοντας κάθε δικαίωμά τους σε περίπτωση καταστροφής του θαλασσοπόρου «συμμετείχαν» με αυτό τον τρόπο στις συνέπειες του κινδύνου ενός άλλου (του θαλασσοπόρου).

Ο τόκος είχε το χαρακτήρα του σημερινού ασφαλίστρου, γιατί με την καταβολή αυξημένου τόκου ο δανειστής αναλάμβανε να φέρει τον κίνδυνο απώλειας του πλοίου και του φορτίου.

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

- Στο ναυτικό δάνειο καταβαλλόταν με την κατάρτιση της γραπτής συμφωνίας (συγγραφή) και το ασφάλισμα (αποζημίωση), που επιστρεφόταν αν δεν πραγματοποιείτο ο κίνδυνος. Αντίθετα, στην ασφάλιση καταβαλλόταν το ασφάλισμα μετά την πραγματοποίηση του κινδύνου.
- Στο ναυτικό δάνειο το ασφάλιστρο (τόκος) οφειλόταν μόνο σε περίπτωση μη πραγματοποίησης του κινδύνου, ενώ στην ασφάλιση καταβαλλόταν ανεξάρτητα από το αν επερχόταν ο κίνδυνος.

Το ναυτικό δάνειο στους αρχαίους Ελληνικούς χρόνους έφθασε σε μεγάλο βαθμό τελειοποίησης και αναπτύχθηκε μεγάλη δραστηριότητα στον τομέα αυτόν. Το 19ο αιώνα Ελληνικές Ασφαλιστικές Εταιρίες λειτουργούσαν ως ναυτασφαλιστικές, με κυριότερη εργασία τα ναυτοδάνεια.

ΡΟΔΟΣ – ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΒΑΡΙΑΣ, 915 π.Χ.

Η σημαντικότερη ίσως προσφορά της Ρόδου στη ναυτιλία υπήρξε **ο θεσμός της Κοινής Αβαρίας,** τον οποίο καθιέρωσαν οι Ρόδιοι και με τη μορφή γραπτού νόμου, το γνωστό ως **«Ναυτικό Δίκαιο της Ρόδου».**

Καθιερώθηκε ο όρος «Γενική Αβαρία» για κινδύνους της θαλάσσιας επιχείρησης, ο οποίος αποτελεί θεμελιώδη όρο ακόμα και στα σύγχρονα ασφαλιστήρια της θαλάσσιας ασφάλισης και διατηρείται και σήμερα στο δίκαιο που ισχύει στη χώρα μας.

Σύμφωνα με τον όρο αυτό, κάθε ηθελημένη θυσία μεταφερομένων εμπορευμάτων ή κάθε δαπάνη που πραγματοποιείται χάριν του πλοίου ή του φορτίου, επιβαρύνει αναλογικά όλα τα διασωθέντα συμφέροντα. Δηλαδή σε περίπτωση εκβολής φορτίου στη θάλασσα, οι κύριοι των υπολοίπων διασωθέντων εμπορευμάτων οφείλουν να συνεισφέρουν από κοινού, για την αποζημίωση του κυρίου του εμπορεύματος που ρίφθηκε στη θάλασσα.

Ο όρος αβαρία προσομοιάζει με την αμοιβαία ασφάλιση του σύγχρονου εμπορίου στο ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι φέρουν τον κίνδυνο.

Διαφέρει από την ασφάλιση στα ακόλουθα σημεία:

- Η αμοιβαία ασφάλιση προϋποθέτει σύμβαση, ενώ η υποχρέωση σε συνεισφορά επί αβαρίας απορρέει από το νόμο.
- Η κοινωνία κινδύνου στην κοινή αβαρία είναι περιορισμένη, δηλαδή πρόκειται για μια κλειστή κοινωνία, ενώ στην ασφάλιση εισέρχονται και εξέρχονται συνεχώς νέα μέλη.
- Οι μετέχοντες στο ταξίδι απειλούνται από τον ίδιο κίνδυνο, κάτι που δεν συμβαίνει πάντα στην ασφάλιση.
- Στην κοινή αβαρία δεν μεταβιβάζεται ο κίνδυνος σ' ένα τρίτο φορέα όπως συμβαίνει στη ασφάλιση.
- Η κυριότερη διαφορά βρίσκεται στην ουσία του θεσμού, σύμφωνα με την οποία αποκαθίσταται η ζημιά που συμβαίνει στην κοινή προσπάθεια να αποφευχθεί μεγαλύτερος μελλοντικός κίνδυνος, ενώ στην ασφάλιση αποκαθίστανται οι ζημιές παρελθόντος κινδύνου.

Η διαχρονικότητα της κοινής αβαρίας αποδεικνύει τη σπουδαιότητά της και τη συνεισφορά της στην ασφάλιση.

Το δίκαιο της Γενικής Αβαρίας που καθιέρωσαν και εφάρμοσαν οι αρχαίοι Έλληνες, δεν διαφέρει από τους νόμους που ισχύουν σε όλο τον υπόλοιπο κόσμο, θεωρείται δε ότι περιέχει θεμελιώδεις αρχές και έννοιες της ασφάλισης.

ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΚΥΠΡΟ, 5ος π.Χ. ΑΙΩΝΑΣ

Στο Δαλί της Κύπρου, στο ναό της Αθηνάς, ανακαλύφθηκε μια επιγραφή που χρονολογείται στον 5ο π.Χ. αιώνα, η οποία αποδεικνύει ότι περιπτώσεις ασφάλισης υπήρχαν και στην αρχαία Κύπρο και μάλιστα με μορφή ολοκληρωμένη.

Η επιγραφή αυτή αναφέρεται σε μια ασφαλιστική συμφωνία μεταξύ του βασιλιά του Δαλίου και του γιατρού Ονάσιλλου με τους αδερφούς του.

Η συμφωνία όριζε ότι ο Ονάσιλλος αναλάμβανε να περιθάλψει όσους θα τραυματίζονταν στη μάχη που θα ακολουθούσε σε αντάλλαγμα δε ο βασιλιάς πρόσφερε χρήματα ή γη.

4. ΡΩΜΑΪΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Στους πρώτους Ρωμαϊκούς χρόνους είναι φανερή η επίδραση της ανάπτυξης της ιδέας και της αναγκαιότητας της ασφάλισης που είχαν συλλάβει και θεσμοθετήσει οι αρχαίοι Έλληνες. Όλα τα είδη ασφάλισης που αναπτύχθηκαν στους ρωμαϊκούς χρόνους και η σχετική νομοθεσία βασίστηκαν σε όσα οι αρχαίοι Έλληνες καθιέρωσαν για την ασφάλιση.

- Κάλυψη των εξόδων κηδείας και ταφής.
- Ασφάλιση του κινδύνου απόδρασης κάποιου δούλου, ο οποίος εθεωρείτο σαν εμπόρευμα (απαγορευόταν η αποτίμηση σε χρήμα της ζωής του ελεύθερου ανθρώπου).
- Συμφωνίες μεταξύ των στρατιωτών, που αποσκοπούσαν σε μια μορφή αποζημίωσης για τους συναδέλφους τους που μετατίθεντο, αποχωρούσαν από την υπηρεσία ή για την οικογένεια εκείνων που σκοτώνονταν, αποτελούσαν θεσμούς πρόνοιας και εξασφάλισης σαν αυτούς που εφαρμόζονταν στο Ρωμαϊκό Δίκαιο.
- Οι Ρωμαίοι ανάπτυξαν πίνακες και επεξεργάζονταν εισφορές και παροχές ή συντάξεις σε όσους συμμετείχαν σε μια κοινωνία-ομάδα ατόμων, βασιζόμενοι στην οργανωτική μορφή που είχαν δώσει οι αρχαίοι Έλληνες στις εταιρίες τους.

Η οργάνωση αυτή στηριζόταν σε πρακτικές, που ως προς το πνεύμα τους, δεν απέχουν πολύ από αυτές της σύγχρονης ασφάλισης και της επεξεργασίας αναλογιστικών μελετών και στοιχείων.

Όσον αφορά τη θαλάσσια ασφάλιση στη ρωμαϊκή εποχή, οι ρυθμίσεις και οι προβλέψεις του ρωμαϊκού δίκαιου για τις θαλάσσιες ασφάλειες μπορούν να χαρακτηρισθούν ως συνέχεια των βάσεων και των αρχών που έθεσαν οι αρχαίοι Έλληνες.

5. ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Στο Βυζάντιο υπάρχουν ιστορικά στοιχεία που πλησιάζουν την έννοια της ασφάλισης. Τα στοιχεία αυτά είναι κυρίως στους νόμους του Ιουστινιανού, τους **«Πανδέκτες»** και σε άλλους νόμους, που ενσωματώνουν και το δίκαιο των Ροδίων.

Την εποχή αυτή εμφανίστηκε μια συλλογή στην ελληνική γλώσσα, που είναι γνωστή με το όνομα «Νόμος Ροδίων Ναυτικός», αυτή όμως η συλλογή δεν πρέπει να συγχέεται με το ναυτικό δίκαιο της Ρόδου της κλασσικής εποχής. Αποτελεί μάλλον ιδιωτική συλλογή διατάξεων που έχουν σχέση με τη ναυτιλία, γι' αυτό ονομάζεται και «ψευτορόδιος νόμος».

Η ιδέα της συμμετοχής περισσοτέρων ατόμων στις συνέπειες του κινδύνου του ενός καλλιεργήθηκε και στο Βυζάντιο, όπου οι εκτεθειμένοι στους ίδιους κινδύνους κατένεμαν μεταξύ τους τις συνέπειες κινδύνου που έπληττε έναν από αυτούς **(κοινωνία κινδύνου).** Την κοινωνία θεωρούν σήμερα πρόδρομο της αλληλασφάλισης, αν και δεν ήταν η πρώτη μορφή αλληλασφάλισης που υπήρξε.

Αυτό που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι το Βυζάντιο από τα πρώτα κιόλας χρόνια της ίδρυσής του είχε στηριχθεί στην ελληνική σκέψη και φιλοσοφία.

Η νομοθεσία του Ιουστινιανού και των άλλων νομοθετών που ακολούθησαν έχουν σαν βάση, σε όλα όσα αφορούν την ασφάλιση, το αρχαίο Ελληνικό Δίκαιο και τις αναφορές των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων στα θέματα αυτά.

ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ

Η γενική καθήλωση και οπισθοδρόμηση αξιών, θεσμών και εξελίξεων που χαρακτήρισε την εποχή αυτή ήταν αδύνατον να μην έχει συνέπειες και στην ασφάλιση. Στην αρχή της μεσαιωνικής περιόδου εξαφανίστηκαν και τα νομοθετικά ίχνη της ασφάλισης, για να επανέλθουν αργότερα, το 14ο μ.Χ. αιώνα, κυρίως στην Ιταλία και Ισπανία.

- Η θαλάσσια ασφάλιση διασώθηκε στις κωδικοποιήσεις των δικαστικών αποφάσεων διαφόρων δικαστηρίων. Οι περισσότερες από τις αποφάσεις αυτές διατηρούν έντονη την επιρροή του Νόμου των Ροδίων. Επίσης μια εξήγηση της επιβίωσης της Κοινής Αβαρίας στο Μεσαίωνα βρίσκεται στη διαχρονική υπόστασή της, στην εφαρμογή της κοινωνίας των κινδύνων και στην αποτελεσματική αντιμετώπιση που συνέχιζε να προσφέρει κατά των σοβαρών κινδύνων της ναυσιπλοΐας.
- Στο Μεσαίωνα παρουσιάζονται αλληλασφαλιστικά φαινόμενα ενώσεων που έχουν ως βάση τις εταιρίες της ελληνικής αρχαιότητας την εποχή του Σόλωνα. Πρόκειται για ενώσεις αλληλοβοήθειας, **«συντεχνίες»** που είχαν την έννοια και το σκοπό της προστασίας των κοινών συμφερόντων, κυρίως επαγγελματικών, για αμοιβαία συμπαράσταση σε περίπτωση πυρκαϊάς ή ναυαγίου.
- Για τους κινδύνους μεταφορών υπήρχαν παραλλαγές του θεσμού της **κοινής αβαρίας των Ροδίων**. Σύμφωνα με τις συμβάσεις αυτές το σύνολο του φορτίου λογιζόταν ως ένα όλο και κάθε συμβαλλόμενο μέρος είχε ευθύνη «εις ολόκληρον» για απώλειες από τυχαία περιστατικά.

- Επίσης σε διάφορες πόλεις της Ιταλίας και της Γαλλίας σε περίπτωση καταστροφής ή πυρκαϊάς των οικιών και των αμπελιών προβλεπόταν η αποζημίωση κάθε πολίτη.
- **Στο Λονδίνο** το 10ο αιώνα φαίνεται να υπάρχουν εταιρίες αλληλοβοήθειας κατά των κλοπών και αρπαγών ή για την ικανοποίηση όσων θίγονταν από αδικήματα.
- **Στη Δανία** το 12ο αιώνα ιδρύθηκε συντεχνία ναυτικών, στη δε **Ισλανδία** λειτουργούσαν αμοιβαίοι ασφαλιστικοί συνεταιρισμοί κατά των κινδύνων πυρκαϊάς και θανάτου των κτηνών.

6. 14ος -17ος ΑΙΩΝΕΣ- ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Η περίοδος αυτή ξεκινά με την πραγματοποίηση μια αναγκαίας αλλαγής στην ασφαλιστική πρακτική. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου σημειώνεται **εξέλιξη της θαλάσσιας ασφάλισης** με καταβολή ασφαλίστρου και επεκτείνεται σταδιακά και στους ανθρώπους που ήταν αντιμέτωποι με το θαλάσσιο κίνδυνο.

Το 1424 ιδρύθηκε ασφαλιστική εταιρία που ασφάλιζε όλους τους κινδύνους, όμως ή ανθρώπινη ζωή γίνεται αντικείμενο στοιχήματος. Όταν τα στοιχήματα αυτά πήραν ανεξέλεγκτη έκταση άρχισε να αντιμετωπίζεται η ιδέα της ασφάλισης ως ξεχωριστή έννοια και να αντιμετωπίζεται και να ρυθμίζεται νομοθετικά.

Με **το νομοθετικό διάταγμα της Βαρκελώνης, το 1453,** Διατάξεις περί ασφαλειών, αρχίζει το ασφαλιστικό δίκαιο, το οποίο τροποποιήθηκε και βελτιώθηκε από μεταγενέστερες διατάξεις και διαμορφώνεται πληρέστερα τον 15ο αιώνα, όταν το Σύνταγμα της Γενεύης απαγόρευσε το 1588 τη σύναψη ασφαλειών και στοιχημάτων χωρίς άδεια της αρχής. Το διάταγμα της Βαρκελώνης αποτέλεσε για πολλά χρόνια το διεθνή ασφαλιστικό κώδικα κυρίως των χωρών της Μεσογείου.

Η απαγόρευση του τόκου από τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία το 1236 έφερε αναστάτωση στη χρηματοδότηση της ναυσιπλοΐας, επειδή έθεσε εκτός νόμου και το ναυτικό δάνειο. Σε αντιμετώπιση της κατάστασης που δημιουργήθηκε, οι ενδιαφερόμενοι επινόησαν άλλες μεθόδους· έτσι, π.χ. οι χρηματοδότες «αγόραζαν» από το θαλασσοπόρο το πλοίο ή το φορτίο του με τον όρο ότι θα πλήρωναν το τίμημα της πώλησης αυτής μόνο σε περίπτωση καταστροφής. Αντίθετα σε περίπτωση επιτυχίας του ταξιδιού η πώληση θα εθεωρείτο ανίσχυρη και οι χρηματοδότες θα είχαν το δικαίωμα να αποκτήσουν ορισμένο αντάλλαγμα γι' αυτή την ανάμειξή τους.

Η μορφή αυτή της πλασματικής πώλησης του πλοίου και του φορτίου θεωρείται ότι πλησιάζει περισσότερο στη σύγχρονη ιδέα της ασφάλισης, επειδή στις συνέπειες του κινδύνου που κτυπούσε έναν συμμετείχαν και άλλοι, ενισχύοντάς τον οικονομικά (όχι προκαταβολικά) μετά την πραγματοποίηση του κινδύνου.

Η σύμβαση αυτή ήταν πραγματική ασφάλιση στην οποία ο πωλητής είχε το ρόλο του ασφαλισμένου, ο αγοραστής το ρόλο του ασφαλιστή και το τίμημα της πώλησης δεν ήταν τίποτε άλλο παρά το ασφαλιστικό ποσό, το οποίο λάμβανε ο ασφαλισμένος (πωλητής) κατά την πραγματοποίηση του κινδύνου.

Σταδιακά καθιερώθηκε το ιδιωτικό έγγραφο που έπαιρνε μορφή ασφαλιστηρίου. **Το παλαιότερο γνωστό ασφαλιστήριο συμβόλαιο θαλάσσιας ασφάλισης** εκδόθηκε στη Γένοβα, 23 Οκτωβρίου 1347, για την κάλυψη του ιστιοφόρου «Santa Clara» για το ταξίδι Γένοβα - Μαγιόρκα.

Τον 14ο αιώνα εμφανίζονται τα πρόσωπα που διαμεσολαβούν μεταξύ ασφαλιστή και ασφαλιζόμενου, δηλαδή **ο επαγγελματίας ασφαλιστικός πράκτορας.**

Για να μετριάσουν οι ασφαλιστές τον τυχερό χαρακτήρα της επιχείρησής τους και να διασφαλίσουν τα συμφέροντά τους σε περίπτωση επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου, **ανέπτυξαν εθιμικά μια μορφή αντασφάλισης**. Πολλοί ασφαλιστές μοίραζαν τους μεγάλους κινδύνους, ώστε ο κάθε ένας τους να ευθύνεται για συγκεκριμένο ποσοστό.

Τη χρονική αυτή περίοδο εισάγονται, ως καινοτομία, στην ασφαλιστική επιχείρηση οι **ασφάλειες ευθύνης.** Συγκεκριμένα προβλεπόταν **η περίπτωση ναυταπάτης** και επιτρεπόταν στον πλοιοκτήτη να ασφαλιστεί με ρητή συμφωνία εναντίον των πταισμάτων του πλοιάρχου.

Από το **15ο αιώνα** αρχίζει η ιδιωτική ασφάλιση να διαμορφώνεται με την σημερινή της έννοια.

Ένα από τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά της εποχής εκείνης ήταν η μεταφορά της ασφαλιστικής πρακτικής και πείρας από τις Ιταλικές πόλεις (Φλωρεντία, Βενετία, Γένουα) στην Ισπανία, Γαλλία, Πορτογαλία, Ολλανδία, Γερμανία, Σκανδιναβία και Αγγλία.

Το **1583** καταγράφεται η πρώτη ασφάλεια ζωής ανθρώπου στο Λονδίνο από τον **William Gibbon**. Ο Gibbon πέθανε μέσα σε ένα χρόνο και πλήρωσε 32 λίρες ασφάλιστρο για ένα κεφάλαιο 400 λιρών με το οποίο αποζημιώθηκε.

Η Ασφαλιστική επιχείρηση διεξαγόταν εμπειρικά, δηλαδή η στάθμιση των κινδύνων της αξίας των αγαθών που επρόκειτο να ασφαλισθούν και του ύψους του ανταλλάγματος που έπρεπε να συμφωνηθεί, γινόταν με συναθροίσεις στην αγορά ή σε καφενεία.

Παρόμοια πρακτική εφαρμόσθηκε στο καφενείο του **Edward Lloyd το 1689** στο Λονδίνο. Στο καφενείο αυτό συγκεντρώνονταν διάφοροι άνθρωποι, που μέσα από διάφορες δραστηριότητες ήταν άμεσα συνδεδεμένοι με τη θάλασσα. Μεταξύ τους ήταν και έμποροι προετοιμασμένοι να αναλάβουν την ασφάλιση πλοίων και φορτίων. Οι ασφαλειομεσίτες του Λονδίνου έμελλαν να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην παγκόσμια θαλάσσια ασφάλιση.

Τον 17ο αιώνα το ασφαλιστικό σύστημα τελειοποιήθηκε με τη δημιουργία **των Επιχειρήσεων Ασφάλισης ως Εμπορική Επιχείρηση,** με αποκλειστικό σκοπό την ασφάλιση, οπότε αρχίζει να αναπτύσσεται το ασφαλιστικό επάγγελμα.

Με τη σύσταση των ανωνύμων εταιριών προέκυψε ο κίνδυνος αφερεγγυότητας των ασφαλιστών. Αυτό το πρόβλημα αντιμετωπίστηκε με την άσκηση της ασφάλισης από επιχειρήσεις που είχαν **νομική μορφή ανώνυμης εταιρίας,** οι οποίες με τα αποθεματικά τους κεφάλαια που ήταν υποχρεωμένες από το νόμο να έχουν, ικανοποιούσαν τους ασφαλισμένους.
Σκοπός τους ήταν η προστασία του ναυτικού εμπορίου και η αποφυγή της κακής πίστης των ασφαλιστών.

Η πρώτη Ανώνυμη Ασφαλιστική Εταιρία ιδρύθηκε το **1629 στην Ολλανδία** και ακολούθησε **η Γαλλία το 1688**˙ αυτές κάλυπταν θαλάσσιους κινδύνους και σιγά- σιγά άρχισαν συστηματικά να ασκούν και άλλες ασφαλίσεις.

Η επέκταση της ιδιωτικής ασφάλισης σε κινδύνους ξηράς έγινε αφού πρώτα επεκτάθηκε η θαλάσσια ασφάλιση και σε κινδύνους προσώπων, εκτός από τους κινδύνους του πλοίου ή του φορτίου. Τότε άρχισαν να ασφαλίζονται και χερσαίοι κίνδυνοι που απειλούσαν πρόσωπα.

Με τη Βιομηχανική Επανάσταση δημιουργήθηκαν και ασφαλίσεις περιουσιακών στοιχείων κατά χερσαίων κινδύνων στη Βορειοδυτική Ευρώπη και τη Β. Αμερική, ενώ συγχρόνως αρχίζει να εξαπλώνεται και η αλληλασφάλιση.

Οι Τοντιακές Εταιρίες ήταν οι πρόδρομοι των ασφαλίσεων ζωής. Ξεκίνησαν από τη Φλωρεντία το 1650 και λειτούργησαν στην Ιταλία, Γαλλία, Γερμανία και αργότερα στην Αμερική.

Η πιο συνηθισμένη μορφή τους ήταν αυτή των ισοβίων εισοδημάτων, που συνδύαζε δύο ασφαλιστικές έννοιες, την ένωση πολλών ατόμων και τη θνησιμότητα.

Συγκέντρωναν από τα μέλη τους τις εισφορές για τη δημιουργία κεντρικού κεφαλαίου. Το ποσό των ετησίων τόκων μοιραζόταν στα μέλη που επιζούσαν κάθε χρόνο. Έχοντας συγκεκριμένη διάρκεια, με τη λήξη της εταιρίας, το συσσωρευμένο κεφάλαιο μοιραζόταν στα μέλη που επιζούσαν.

Είχε μια μορφή ασφάλισης επιβίωσης, όμως δεν εξυπηρετούσε κοινωνική ανάγκη, αλλά πλούτιζε εκείνους που θα επιζούσαν. Διατηρήθηκαν μέχρι το 1770.

7. 18ος – 19ος – 20ος ΑΙΩΝΕΣ

Από τα τέλη του 17ου αιώνα η ασφάλιση αρχίζει να απαλλάσσεται από τον τυχερό της χαρακτήρα και να **στηρίζεται σε τεχνικά δεδομένα, μαθηματικούς και στατιστικούς υπολογισμούς.**

Ξεκίνησε η έρευνα για τη διάρκεια ζωής του ανθρώπου, η οποία βασίστηκε σε στατιστικές παρατηρήσεις. Με μαθηματικό υπολογισμό της πιθανότητας ζωής για κάθε ηλικία, θεμελιώθηκε η σύγχρονη ασφάλιση ζωής, με βάση τον υπολογισμό του ασφαλιστικού κινδύνου.

Προς το τέλος του 18ου αιώνα άρχισαν να εργάζονται μαθηματικοί στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις και να δημιουργούν τους πίνακες θνησιμότητας. Οι πιο σημαντικές εργασίες σε αυτό τον τομέα προήλθαν τότε από τον αστρονόμο Έντμουντ Χάλλυ και τον Τζέιμς Ντότσον. Ο στόχος στον οποίο σκόπευαν ήταν να καθοριστεί η τιμή της ασφάλισης ζωής σύμφωνα με την ηλικία των ατόμων. Έτσι δημιουργήθηκε η νέα **Αναλογιστική επιστήμη** στην οποία στηρίχτηκαν οι ασφαλίσεις ζωής.

Η πρώτη Αγγλική **Ασφαλιστική Εταιρία Ζωής** ιδρύθηκε **το 1705** και το **1759** ιδρύθηκε η πρώτη ασφαλιστική εταιρία ζωής στην Αμερική· ήταν η εταιρία των Πρεσβυτεριανών Εκκλησιαστικών Λειτουργών που είχε σκοπό να παρέχει εισοδήματα στις χήρες και τα ορφανά των Πρεσβυτεριανών.

Η πρώτη εταιρία, που ανέλαβε την άσκηση Ασφαλιστικής Επιχείρησης στον κλάδο ζωής, **με επιστημονικές μεθόδους και τεχνικούς κανόνες** εμφανίστηκε στην Αγγλία. Η **«Equitable Society» το 1762** έκανε ασφαλίσεις με σταθερό ασφάλιστρο, που ήταν ανάλογο με την ηλικία του ασφαλισμένου.

Το 1911-12 στην Αμερική εμφανίζονται οι Ομαδικές Ασφαλίσεις.

Η νεότερη εποχή του ασφαλιστικού θεσμού έχει αρχίσει !

΄Εκτοτε ο θεσμός γνώρισε τεράστια ανάπτυξη, για να αποτελέσει έναν από τους υγιέστερους τομείς ανάπτυξης και οικονομίας.

Η έννοια της ασφάλισης στηρίχθηκε περισσότερο στη διαπίστωση ότι μ' αυτήν κατανέμονται οι συνέπειες του κινδύνου ενός σε περισσότερους και προσδιορίσθηκε η «κοινωνία κινδύνων» που αυτοί δημιούργησαν.

Τους νεότερους χρόνους άρχισε να εντατικοποιείται η επέμβαση των νομοθετών προς την κατεύθυνση της πρόληψης της αφερεγγυότητας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, ακριβώς για να προστατευθεί ο κόσμος των ασφαλισμένων από την πιθανή ανεπάρκεια ή αδυναμία της ασφαλιστικής επιχείρησης να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της.

Νομοθετήματα του Ευρωπαϊκού χώρου θέτουν τις βάσεις δικαίου της ιδιωτικής ασφάλισης, όπως:

- Βελγικός Νόμος 1874
- Ιταλικός Εμπορικός νόμος 1882
- Αγγλικός νόμος της θαλάσσιας ασφάλισης 1906
- Γερμανικός νόμος 1908
- Γαλλικός Κώδικας Ασφαλίσεων 1930
- Ιταλικός Αστικός Κώδικας και Ναυτιλιακός Κώδικας 1942

Στη σύγχρονη εποχή έχει γίνει σημαντική πρόοδος στην ασφαλιστική πράξη και θεωρία. Όλος ο πολιτισμένος κόσμος ασφαλίζεται !

Η ασφάλιση χωρίς να πάψει εντελώς να θεωρείται είδος τυχερής σύμβασης άρχισε να ερμηνεύεται και με νέους τρόπους.

Σήμερα η ιδιωτική ασφάλιση καλύπτει κάθε κίνδυνο, με εξαίρεση κυρίως τους πολεμικούς κινδύνους.

8. Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ιδιωτικές ασφαλίσεις στην Ελλάδα άρχισαν να συνάπτονται και να λειτουργούν μετά την περίοδο της επανάστασης του 1821.

- **Το 1789** οι Έλληνες ίδρυσαν στη Τεργέστη τη **«SOCIETA GRECA D΄ASSICURAZIONE».**
- Η πρώτη Ελληνική Ασφαλιστική Εταιρία που άσκησε τον κλάδο ζωής είναι η Αδριατική, η οποία ιδρύθηκε από Έλληνες στην Τεργέστη **το 1838.**

Στη συνέχεια ακολούθησε η ίδρυση ασφαλιστικών επιχειρήσεων στον απελευθερωμένο Ελληνικό χώρο. Η ιστορική εξέλιξη των επιχειρήσεων αυτών μπορεί να διαιρεθεί σε επτά χρονικά διαστήματα:

Α. ΜΕΤΑ ΤΟ 1821 ΕΩΣ ΤΟ 1850

Η ασφαλιστική δραστηριότητα άρχισε μετά το 1830, οπότε και έγιναν οι πρώτες προσπάθειες δημιουργίας ασφαλιστικών φορέων με επίκεντρο τα τότε εμπορο-ναυτιλιακά κέντρα της Σύρου και των Πατρών.

Ασκήθηκε αποκλειστικά **η ασφάλιση θαλασσίων μεταφορών** και η σύσταση των θαλασσίων ασφαλιστικών εταιριών ακολούθησε ραγδαία εξέλιξη.

- Το 1828 ιδρύεται στη Σύρο η Ασφαλιστική Εταιρία μεταφορών **«ΕΛΛΑΣ».**
- Το 1829 ιδρύθηκε η ασφαλιστική εταιρία **«ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ»**.
- Το 1836 ιδρύθηκε στην Πάτρα η εταιρία **«ΑΧΑΪΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΟΠΛΟΪΑΣ ΕΤΑΙΡΙΑ»**
- Το 1839 με Διάταγμα του Όθωνα επέκτεινε τις εργασίες της και στην Ελλάδα η **Αδριατική Ασφαλιστική** (είχε το αποκλειστικό προνόμιο της άσκησης των πυρασφαλιστικών εργασιών μέχρι το 1851).
- **Στις 19/4/1835 εκδίδεται ο πρώτος εμπορικός νόμος,** ο οποίος γνωρίζει μόνο τη θαλάσσια ασφάλιση και ήταν ο Γαλλικός Κώδικας μεταφρασμένος στα Ελληνικά.
- Η έλλειψη ειδικών διατάξεων για τις χερσαίες ασφαλίσεις ήταν ένα μεγάλο κενό της εμπορικής νομοθεσίας, καθώς οι ασφαλίσεις πυρός και ζωής είχαν αρχίσει.

Β. 1851 ΕΩΣ 1914

Το διάστημα αυτό ο θεσμός της ιδιωτικής ασφάλισης παρουσίασε σημαντική εξέλιξη. Ιδρύθηκαν πολλές ασφαλιστικές επιχειρήσεις και λειτούργησαν αρκετές αλλοδαπές εταιρίες (110 περίπου).

- **Το 1909** αρχίζει να ασκείται κρατική εποπτεία στις επιχειρήσεις.
- **Το 1910** έγινε επιτρεπτή η λειτουργία και ξένων ασφαλιστικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Επίσης **το 1910** τροποποιείται ο εμπορικός νόμος του 1835 και ρυθμίζεται η ιδιωτική ασφάλιση, θαλάσσια και χερσαία, σε νέες βάσεις. Ο νέος νόμος συντάχθηκε με βάση το γερμανικό αλλά κυρίως τον Ιταλικό κώδικα. Οι διατάξεις αυτές των άρθρων ισχύουν μέχρι σήμερα και διαιρούνται σε τρία κεφάλαια:

  ⇒ Γενικές διατάξεις για όλους τους ασφαλιστικούς κλάδους

  ⇒ Ρυθμίσεις των ασφαλίσεων Ζημιών

  ⇒ Ρυθμίσεις των ασφαλειών Ζωής

Γ. 1915 ΕΩΣ 1940

- Προωθείται και στηρίζεται ο θεσμός της ιδιωτικής ασφάλισης με νομοθετική ρύθμιση.
- Δημιουργούνται μεγάλες εταιρίες πάνω σε οικονομοτεχνική βάση με την παράλληλη δραστηριότητα πιστωτικών οργανισμών. Σημαντικό ρόλο έπαιξαν η εξέλιξη του εμπορίου, η αύξηση του πληθυσμού ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα, η είσοδος του προσφυγικού στοιχείου και η δημιουργία βιοτεχνιών.
- Δημιουργούνται διάφορες ενώσεις από ασφαλιστές οι οποίες μεθόδευσαν και οργάνωσαν την ασφαλιστική αγορά.
- Το **1917** με το **Ν.1023/1917** απαγορεύτηκε σε άτομα να ασκούν ασφαλιστική επιχείρηση και το δικαίωμα αυτό δόθηκε σε Ανώνυμες Εταιρίες σύμφωνα με το Γερμανικό Πρότυπο. Την εποχή αυτή ιδρύεται από την Ιονική Τράπεζα η εταιρία **«ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ»**
- Το **1920** ιδρύεται από την Τράπεζα Εθνικής Οικονομίας η **«ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗΣ»**
- Το **1920** επίσης ιδρύθηκαν δύο από τις μεγαλύτερες εταιρίες που λειτουργούν μέχρι σήμερα, **ο «ΦΟΙΝΙΞ»** με πρωτοβουλία των τραπεζών Εθνική και Εμπορική και η εταιρία **«ΑΣΤΗΡ»** από την Τράπεζα Αθηνών.

Οι ασφαλίσεις οδικών μεταφορών είχαν κάποια πρόοδο, όμως στάσιμη παρέμεινε η ασφάλιση θαλασσίων μεταφορών.

Δ. 1940 ΕΩΣ 1970

Την περίοδο αυτή ο θεσμός της Ιδιωτικής Ασφάλισης μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει ξεπεράσει τις κυριότερες δυσκολίες και έχει εισέλθει στο στάδιο της ανάπτυξης και της προόδου, όμως ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος φέρνει την ασφάλιση πολλά χρόνια πίσω.

Αν και μηδαμινή η ασφαλιστική παραγωγή κατά την περίοδο της κατοχής, ιδρύονται νέες ασφαλιστικές εταιρίες καθώς δεν υπήρχε ουσιαστικός έλεγχος από το κράτος. Επίσης πολλές αλλοδαπές ασφαλιστικές εταιρίες την περίοδο αυτή ανέστειλαν τις εργασίες τους, όμως για να μην αποχωρισθούν το μερίδιο της αγοράς ίδρυσαν ελληνικές εταιρίες.

Τη περίοδο της κατοχής πολλές ελληνικές ασφαλιστικές εταιρίες στάθηκαν κοντά στον δοκιμαζόμενο ελληνικό λαό με διανομή συσσιτίων, ρουχισμού, δαπάνες για περισυλλογή νεκρών.

Μετά το 1945 οι κλάδοι ασφάλισης που επηρεάστηκαν θετικά και ανέκαμψαν σύμφωνα με τις αναπτυξιακές τάσεις είναι **οι κλάδοι μεταφορών και πυρός**. Σ' αυτό συνέβαλε η ανάπτυξη της βιομηχανίας και του εμπορίου, η συγκέντρωση μεγάλου μηχανολογικού και τεχνικού εξοπλισμού και ακινήτων περιουσιακών αξιών στα αστικά κέντρα, ώστε να υπάρξει ανάγκη ασφαλιστικής κάλυψης.

Τη δεκαετία του 1950 εμφανίζεται ουσιαστικά ο θεσμός της ασφάλισης ευθύνης από τα αυτοκίνητα, λόγω της αύξησης των εισαγωγών αυτοκινήτων.

Το τέλος της δεκαετία του 1950 αρχίζει κάποια κίνηση στην ασφάλιση ζωής, που όμως θα περιορισθεί στο συναλλασσόμενο κοινό με τις τράπεζες, με σκοπό να εξασφαλίσουν κάποιοι δάνειο. Χαρακτηριστικό είναι ότι μόλις έληγε η δανειοληπτική σχέση με την τράπεζα διακοπτόταν το συμβόλαιο.

Το 1958 με τον Κώδικα Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου ρυθμίζεται η θαλάσσια ασφάλιση διαφορετικά και ισχύει μέχρι και σήμερα.

Ε. 1970 ΕΩΣ 1984

Σταθμός στην ασφαλιστική αγορά ήταν η ψήφιση του νομοθετικού διατάγματος **400/1970 «Περί Ιδιωτικής Επιχειρήσεως Ασφαλίσεως»** που απαγόρευε την συνεργασία μεταξύ τραπεζών και ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Από τη χρονιά αυτή οι ελληνικές εταιρίες αυξάνονταν με γεωμετρικούς ρυθμούς, γεγονός που αποτέλεσε το ορόσημο μιας νέας εποχής των ασφαλιστικών πραγμάτων στη χώρα μας. Η αύξηση αυτή ήταν συνάρτηση των κινήτρων που είχαν οι ιδρυτές των εταιριών, που ήταν εφοπλιστές, ασφαλιστές, επιχειρηματίες.

Με την πάροδο του χρόνου και αφού η προσπάθεια αυτή δημιούργησε σοβαρά οικονομικά προβλήματα δεν μπόρεσαν να αντέξουν τον ανταγωνισμό και επιβίωσαν μόνο οι επαγγελματίες ασφαλιστές που ασκούσαν ασφαλιστική δραστηριότητα στηριζόμενοι στην οικονομική επιφάνεια, τη γνώση της αγοράς, τη σωστή οργάνωση και στη συνέπεια απέναντι στους ασφαλισμένους και στο νόμο.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970 η σταθεροποίηση της οικονομίας, η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, οι σημαντικές διαρθρωτικές και κοινωνικές μεταβολές, οδήγησαν στην ανάπτυξη νέων για τη χώρα μας βάσεων του θεσμού των προσωπικών ασφαλίσεων ή ασφαλίσεων ζωής.

Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις εισάγουν το θεσμό των οργανωμένων μονάδων πωλήσεων ανάλογα με τα πρότυπα της Αμερικής.

Το 1976 ψηφίζεται ο νόμος 489 που ρυθμίζει την υποχρεωτική ασφάλιση της αστικής ευθύνης από ατυχήματα αυτοκινήτων, ο οποίος από τότε σημείωσε ραγδαία εξέλιξη.

ΣΤ. 1985 ΕΩΣ 1997

Το διάστημα αυτό αρχίζει η εναρμόνιση της ελληνικής ασφαλιστικής αγοράς με την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ασφαλιστική αγορά στην Ελλάδα ακολουθεί μια δυναμική εξέλιξη καλύπτοντας με μικρά βήματα τις διαφορές της από αυτές των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σταθμό για την Ιδιωτική ασφάλιση αποτελεί **ο νόμος 2170/1993,** ο οποίος είχε ως κυριότερους στόχους :

- Την προσαρμογή της Ελληνικής νομοθεσίας στις κοινοτικές διατάξεις.
- Την απελευθέρωση της ασφαλιστικής αγοράς από κρατικές παρεμβάσεις.
- Την προώθηση της ανάπτυξης και της φερεγγυότητας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων για να επιτελούν την κοινωνική αποστολή τους προς όφελος του ασφαλισμένου κοινού.
- Τον προσδιορισμό και τον εκσυγχρονισμό των προσόντων όσων ασχολούνται με την ιδιωτική ασφάλιση.

Ζ. 1997 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Το έτος 1997 είναι το έτος του δικαίου της ιδιωτικής ασφάλισης! Από το 1917 ξεκίνησαν άκαρπες προσπάθειες με σκοπό την ανανέωση των διατάξεων για την ασφαλιστική σύμβαση, δηλαδή το αυτούσιο μεταφρασμένο κείμενο του Ιταλικού Κώδικα του 1882.

Τον Νοέμβριο του 1997 η Βουλή ψήφισε το σχέδιο νόμου για τη σύνταξη ενός νόμου ανεξάρτητου από τον εμπορικό κώδικα **«Για την ασφαλιστική σύμβαση και τροποποιήσεις της νομοθεσίας για την Ιδιωτική ασφάλιση» 2496/1997**. Οι αλλαγές που έφερε ο νέος ασφαλιστικός νόμος δεν είναι απλές τροποποιήσεις για την ασφαλιστική σύμβαση. Είναι ένα εξαρχής νέο νομοθέτημα με κύριο χαρακτηριστικό του, ότι το Ασφαλιστικό Δίκαιο της Ελλάδας δεν είναι κανένα ξένο νομοθέτημα και βρίσκεται πιο κοντά από τις άλλες ευρωπαϊκές νομοθεσίες στο σχέδιο της κοινοτικής οδηγίας για την ασφαλιστική σύμβαση.

Η ιδιωτική ασφάλιση παρουσιάζει τα τελευταία χρόνια σημαντική εξέλιξη στην Ευρώπη και κατά συνέπεια και στην Ελλάδα.

Παράλληλα υπάρχει στενή σχέση και αλληλεπίδραση της ιδιωτικής ασφάλισης με την οικονομική εξέλιξη της χώρας.
Οι ασφαλιστικές εταιρίες επεκτείνονται και σε άλλες χρηματοπιστωτικές εργασίες.

Με αυτά τα δεδομένα, δημιουργούνται πολύ σοβαρές προοπτικές για περαιτέρω ανάπτυξη της ιδιωτικής ασφάλισης στην Ελλάδα. Αν εξετάσουμε το κατά κεφαλήν ποσό ασφαλίστρων που αντιστοιχεί στην Ελλάδα και το συγκρίνουμε με τα διεθνή και ευρωπαϊκά δεδομένα εύκολα καταλαβαίνουνε ότι τα περιθώρια ανάπτυξης είναι πολύ μεγάλα.

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ.

Συνοψίζονταν για την ιστορική εξέλιξη της ασφάλισης στην αρχαιότητα προκύπτει ότι τα κύρια χαρακτηριστικά της είναι τα ακόλουθα:

1. Η ασφαλιστική δραστηριότητα περιορίζεται, κυρίως στην θαλάσσια ασφάλιση, που είναι και το αρχαιότερο είδος ασφάλισης καθώς τα θαλάσσια ατυχήματα αποτελούσαν το μεγαλύτερο κίνδυνο που απειλούσε τις οικονομικές δραστηριότατες της εποχής εκείνης.
2. Στην εποχή της αρχαιότητας συναντούμε τα πρώτα δείγματα ασφαλίσεων, πάνω στην ανθρώπινη ζωή.
3. Θεμελιώνονται οι πρώτες μορφές ασφαλιστικής αντιμετώπισης των θαλασσίων αρχικά κινδύνων, πάνω σε μια περισσότερο πρακτικά και όχι τόσο θεωρητικά σχηματισμένη βάση, στην οποία θα στηριχτεί αργότερα ολόκληρο το οικοδόμημα της σύγχρονης ασφαλιστικής τεχνικής
4. Όπως προκύπτει τα θεμέλια, τις βασικές αρχές και έννοιες και τη φιλοσοφία της ασφάλισης, έθεσαν οι αρχαίοι έλληνες.

Αξίζει εδώ να ερευνήσουμε τους λόγους για τους όποίους οι αρχαίοι Έλληνες και αργότερα οι Ρωμαίοι δεν ανέπτυξαν την ασφάλιση στην πρακτική της εφαρμογή και στη νομική της κάλυψη, όπως έκαναν με άλλες ρυθμίσεις του αθηναϊκού και ρωμαϊκού Δικαίου.

Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ως τους κυριότερους λόγους τους εξής:

- Στους πρωτόγονους λαούς η αμοιβαία βοήθεια αντικαθιστούσε την ασφάλιση και ειδικότερα η οικογένεια -με την ευρεία έννοια της κοινωνικής ομάδας- βοηθούσε το μέλος της που ήταν εκτεθειμένο σε κάποιο κίνδυνο.
- Στους πολιτισμένους λαούς, κατά την ανάπτυξη των οργανωμένων δραστηριοτήτων τους, αντιμετώπιζαν κινδύνους που δεν αρκούσε ο θεσμός της οικογένειας για να καλυφθούν. Η έλλειψη προηγμένης μορφής ασφάλισης, οφείλεται στην κοινωνική δομή . Η διαίρεση της κοινωνίας σε τάξεις διαφοροποιούσε τον αριθμό την ένταση και τα αποτελέσματα των κινδύνων, ανάλογα με τη θέση του ατόμου στην κοινωνική ιεράρχηση. Επίσης ο απλός τρόπος των μεθόδων κατασκευής και ανταλλαγής των αγαθών, ο θεσμός της δουλείας μείωναν τους κινδύνους στους οποίους ήταν εκτεθειμένοι.
- Η συχνότητα των πολέμων και οι συνέπειες τους για την περιουσία και η ελευθερία των πληθυσμών, είχαν σαν αποτέλεσμα τη μη προσέλκυση της προσοχής των αρχαίων ελλήνων στο πρόβλημα των κινδύνων από οικονομικής άποψης.
- Τέλος η έλλειψη οργάνωσης και ή ελλιπής γνώση των επιστημονικών δεδομένων της αλληλασφάλισης, είχε ως αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη διακινδύνευση όποιου επιχειρούσε να παρέχει υπηρεσίες ασφάλισης.

Αν οι Θεοί του Ολύμπου γνώριζαν την ασφάλιση ίσως να τοποθετούσαν και αυτή στο γνωστό κουτί της Πανδώρας, ως δεύτερο δώρο προς τους ανθρώπους, ώστε να κάνουν βάσιμη την ελπίδα που αυτοί τους χάρισαν.

Με την Ιδιωτική Ασφάλιση γίνεται κατορθωτή η αντιμετώπιση της αβεβαιότητας του μέλλοντος - κάτι που μόνο ως θεϊκό χάρισμα θα μπορούσε να χαρακτηρισθεί!

Σήμερα,
ανεξάρτητα από τις οικονομικές συγκυρίες,
Το μέλλον
της Ιδιωτικής Ασφάλισης
στην Ελλάδα
διαφαίνεται λαμπρό !

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ιωάννης Ρόκας: Εισαγωγή στο Δίκαιο της Ιδιωτικής Ασφάλισης.
2. Ιωάννης Ρόκας: Ιδιωτική Ασφάλιση.
3. Μιχάλης Πριναράκης: Γενικές Αρχές της Ιδιωτικής Ασφάλισης.
4. Ακαδημία Αθηνών γραφείο Οικονομικών Μελετών: Οι Αρχαίοι Έλληνες για τους οικονομικούς κινδύνους και την κάλυψή τους.

Οκτώβριος, 2000